

10. ULUSLARARASI

PALANDÖKEN

BİLİMSEL ÇALIŞMALAR KONGRESİ

15-16 ŞUBAT 2025

ERZURUM

KONGRE KİTABI

EDİTÖRLER:
Doç. Dr. Sevda UZUN
Dr. Orhan ÖZEN

www.isarconference.org

İKSAD Publishing House

SÜİT FORMUNUN GELİŞİMİ VE DANS TÜRLERİNİN SANATSAL İFADE BİÇİMLERİNE DÖNÜŞÜMÜ

Ruba PEKDEMİR PEKER
Asst. Prof, Anadolu University, School of Music and Drama, Department of Music, Programme in Piano
ORCID: 0000-0002-5559-1472

ÖZET

Süit, belirli bir tonaliteye bağlı kalarak, farklı dans türlerinin bir araya gelmesiyle oluşan bir müzik formudur. Ortaçağ halk danslarından türemiş olan süit, başlangıçta halk müziği ve dansları için oluşturulmuşken, zamanla aristokratik salon müziklerine adapte edilmiştir. "Suite" terimi, Latince *sequere* (izlemek) fiilinden türetilmiş olup, ardışık bir şekilde gelen dans bölümlerini ifade eder. İlk başta dans müziği olarak bestelenen eserler, zamanla sadece dinlenmek amacıyla çalınan daha karmaşık bir müzik formuna dönüşmüştür. Bu dönüşüm, süit formunun gelişiminde önemli bir dönüm noktasıdır. 17. ve 18. yüzyıllarda, Fransız ve Alman besteciler, geleneksel dans müziklerini kendi ulusal stilleriyle harmanlayarak süit formunun gelişimine büyük katkı sağlamışlardır. Johann Sebastian Bach, François Couperin ve George Frideric Haendel gibi besteciler, süit formunu müziklerinde ustalıkla işlemiş ve bu türün dönemin en yüksek noktasına ulaşmasını sağlamışlardır. Barok dönemdeki süitler ana hatlarıyla "Allemande", "Courante", "Sarabande" ve "Gigue" gibi dans formlarını içerir ve her biri belirgin bir tempo ve karaktere sahiptir. Bu ana danslara ek olarak, "Menuet", "Gavotte", "Bourrée" ve "Loure" gibi danslar, "Sarabande" ile "Gigue" arasına eklenmiştir. Süit, tarihi boyunca hem halk müziği hem de saray müziği arasında güçlü bir etkileşimi simgelemiş ve zenginleştirilmiş müzikal yapısıyla besteciler için önemli bir ifade biçimi olmuştur. Bu çalışma, süit formunun yapısal ve tarihsel evrimini inceleyerek, kökenlerinden barok dönemin zirvesine kadar olan gelişimini ve süit yapısındaki ana dans bölümlerinin analizini sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Süit, Form, Dans türleri, Barok dönem.

THE DEVELOPMENT OF THE SUITE FORM AND THE TRANSFORMATION OF DANCE TYPES INTO ARTISTIC FORMS OF EXPRESSION

ABSTRACT

A suite is a musical form formed by the combination of different dance types, adhering to a certain tonality. Derived from medieval folk dances, the suite was initially created for folk music and dances, but over time it was adapted to aristocratic salon music. The term “suite” is derived from the Latin verb sequere (to watch), and refers to consecutive dance sections. The works, which were initially composed as dance music, gradually evolved into a more complex musical form played solely for relaxation. This transformation is an important turning point in the development of the suite form. In the 17th and 18th centuries, French and German composers made great contributions to the development of the suite form by blending traditional dance music with their own national styles. Composers such as Johann Sebastian Bach, François Couperin and George Frideric Haendel masterfully processed the suite form in their music and ensured that this genre reached its peak during the period. The suites in the Baroque period mainly include dance forms such as “Allemande”, “Courante”, “Sarabande” and “Gigue” and each has a distinct tempo and character. In addition to these main dances, dances such as “Menuet”, “Gavotte”, “Bourrée” and “Loure” were added between “Sarabande” and “Gigue”. Throughout its history, the suite has symbolized a strong interaction between both folk and court music and has been an important form of expression for composers with its enriched musical structure. This study examines the structural and historical evolution of the suite form, presents its development from its origins to the peak of the Baroque period and the analysis of the main dance sections in the suite structure.

Keywords: Suite, Form, Dance types, Baroque period.

I. GİRİŞ

Süit, aynı tonalitede yazılmış, farklı formlarda düzenlenen ve genellikle dans karakteri taşıyan müzik bölümlerinin bir araya getirilmesiyle oluşan müzik yapıtıdır (Sözer, 1996, s. 666). Bu tür, çok bölümlü çalgı müziği formlarının en eski örneklerinden biridir ve kökleri Ortaçağ halk danslarına kadar uzanmaktadır. İlk başta halk müziği ve dansları için oluşturulmuş olan bu yapı, zamanla aristokratik salon müziklerine de adapte edilmiştir (Say, 2002, s. 493).

"Suite" terimi, Latince *sequere* (izlemek) fiilinden türetilmiştir ve Fransızca *suivre* kelimesiyle benzer anlamda kullanılır. Bu anlamda "suite", birbiri ardına gelen ve genellikle dans karakteri taşıyan bölümleri ifade eder. Almanca'da *partita*, İngilizce'de ise *lesson* kelimeleri de benzer anlamları taşır, ancak *suite* terimi Fransızca'dan dilimize geçmiş olup, daha geniş bir anlam kazanmıştır (Aktüze, 2003, s. 562).

16. yüzyılda ortaya çıkmaya başlayan süitler, dönemin popüler dans türlerinden esinlenerek şekillenmiştir. Bu danslar arasında "Pavane", "Gailard", "Basse danse" ve "Saltarello" gibi halk arasında yaygın olarak bilinen ve icra edilen formlar bulunmuştur (Sözer, 1996, s. 666). Rönesans dönemi ve sonrasında, kökeni çoğunlukla halk kültürüne dayanan saray dansları giderek daha fazla popülerlik kazanmıştır. (Kılıç, 2023, s. 695). Bu danslar, sadece halk arasında değil, aynı zamanda saraylarda da önemli bir yer edinmiştir. Zamanla, bu dansların müzikleri, kendilerine özgü üslupları korunarak daha karmaşık ve olgun çalgı eserlerine dönüşmüştür.

Özellikle dikkat çeken bir gelişme, başlangıçta dans etmek için yapılan müziklerin, zamanla sadece dinlenmek amacıyla çalınmaya başlanmasıdır. Eskiden dans eden kişilere eşlik eden bu parçalar, zamanla halkın dans etmeden de dinlemekten keyif aldığı, ciddi birer müzik eseri halini almıştır. Bu dönüşüm, müzik tarihinin önemli bir evrimini simgeler ve en belirgin örneği süit formunun ortaya çıkmasıdır. Süitler, dans parçalarının bir araya gelmesiyle oluşmuş, ancak dinleyiciye bir dans yapma amacı gütmeden sunulmuş müzik eserleri halini almıştır.

Böylece, dans müziği ile çalgı müziği arasındaki sınır giderek daha belirsiz hale gelmiş, süit, saray müziği ve halk müziği arasındaki etkileşimin güçlü bir örneği olarak kabul edilmiştir. Bu süreç, müziğin yalnızca bir eğlence aracı olmaktan çıkıp, aynı zamanda bir müzik formu olarak kabul edilmesinin de habercisi olmuştur.

2. SÜİT FORMU'NUN YAPISAL VE TARİHSEL SÜRECİ

Süit formu, 16. Yüzyılda İtalya'da lavtacıların başlattığı bir gelenekle ortaya çıkmıştır. Lavtacılar genellikle önce "Passacaglia" veya "Pavana" gibi ağır tempolu danslar çaldıktan sonra, "Gagliarda" gibi daha hızlı adımlarla çalınan danslar ile devam etmişlerdir. Eserin sonunda ise bir "Toccata" ekleyerek bitirmişlerdir. Ayrıca, dansların tekrarlarında, genellikle varyasyonlu bir şekilde "Double" bölümünü seslendirmişlerdir (Aktüze, 2003, s. 562).

17. ve 18. yüzyıllarda, Fransız ve Alman besteciler, süit formunu kendi ülkelerinin geleneksel dans müzikleriyle harmanlayarak bu türün gelişimine büyük katkı sağlamışlardır. 17. yüzyıl

boyunca süit formunun gelişimi, özellikle İtalya'da önemli bir ivme kazanmıştır. İtalyan besteci Frescobaldi ile başlayan bu süreç, daha sonra Corelli'nin eserleriyle devam etmiştir. Almanya'da ise bu evrim, Froberger'in 4 bölümlü süit tarzını klavyeli çalgılara uygulamasıyla başlamış (Aktüze, 2003, s. 562) ve Johann Hermann Schein, Haendel ve Johann Sebastian Bach gibi dev isimlerle zirveye ulaşmıştır. İngiltere'de ise, Locke'dan Purcell'e kadar uzanan bir geleneğin parçası olmuştur. Fransa'da ise süit formu, Lully'den Rameau'ya kadar gelişmiş ve Fransız Barok müziğinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Say, 2002, s. 493-494).

Bu yüzyılın sonlarına doğru, Fransız besteci François Couperin, klavsen için yazdığı süitleri "ordre" (düzen) adı altında toplamış ve bu eserler, süit formunun en önemli örneklerinden biri olarak kabul edilmiştir (Aktüze, 2003, s. 562). Couperin'in eserleri, dönemin estetik anlayışını yansıtan zarif ve zengin bir dil geliştirmiştir.

Almanya'da ise, özellikle solo çalgılar için yazılan süitler, genellikle "partita" adıyla anılmıştır. Partitalar, çoğunlukla çeşitleme formu kullanılarak yazılmıştır. Bu eserlerde, aynı temanın çeşitli varyasyonları sunulmuş, bu da bestecinin yaratıcı gücünü ve teknik becerisini ortaya koymuştur. Johann Sebastian Bach, solo çalgı için yaklaşık 40 partita yazmış, bu eserler klavsen, lavta, keman, viyolonsel ve flüt gibi farklı çalgılar için bestelenmiştir. Bach'ın partitaları, dönemin müzik anlayışına en uygun şekilde yazılmış, teknik açıdan derinlikli ve zengin eserlerdir.

Barok dönem süit formu hızlı, orta tempolu ve ağır tempolu dans parçalarının ardışık bir şekilde sıralandığı bir yapıdadır. Genellikle dört ana bölümü vardır: "Allemande", "Courante", "Sarabande" ve "Gigue". Ancak, bu ana parçalara "Menuet", "Bourrée", "Loure", "Gavotte", "Polonez", "Ricercare", "Capriccio" gibi farklı danslar da eklenebilmekte ve süitin yapısı zenginleştirilebilmektedir. Süit, "Uverture", "Prelude", "Sinfonia" gibi bölümlerle de başlayabilmektedir (Gafarova, 2023, s. 396). Bu tür eklemeler, süitlerin esneklik ve çeşitlilik gösteren formsal yapısına katkı sağlamış, her süite benzersiz bir karakter kazandırmıştır.

Barok dönemdeki dans müziklerinde, süitlerin yapısında genellikle iki bölmeli biçim geleneği hâkimdir. Bu biçim, her dans parçasının iki bölümden oluştuğu ve her bölümün tekrarlanmasıyla bir bütünlük sağlandığı bir yapıdır. İlk bölümde, parçanın ana tonalitesinden bir ton yakınındaki tonaliteye geçiş yapılır, ikinci bölümde ise bu yakın tonaliteden ana tonaliteye dönüş yapılır. Bu iki bölmeli yapı, müzikal denge ve form bütünlüğü sağlamıştır.

Barok dönemde orkestra süitleri de önemli yer tutmaktadır. Özellikle Telemann, Bach ve Haendel gibi büyük bestecilerin eserleriyle tanınmaktadır. Bu dönemin en önemli orkestra süitlerinden bazıları, Bach'ın BWV 1066'dan 1069'a kadar olan dört orkestra eseri ile Haendel'in "Su Müziği" ve "Ateş Oyunları Müziği" başlıklı eserleridir (Say, 2002, s. 494). Bu eserler, orkestra süitlerinin zirve noktalarına ulaşan örnekler olarak kabul edilmektedir. Bach'ın eserleri, dönemin Barok orkestrasyonunun ve dans formlarının mükemmel birer örneği olup, Haendel'in orkestral süitleri ise büyük ölçekli ve gösterişli yapılarıyla dikkat çekmektedir.

Barok dönemin süit formu, yaklaşık bir yüzyıl boyunca en yaygın biçimlerden biri olarak kabul edilmiştir. Ancak, 18. yüzyılın ortalarında, barok dönemin sona ermesiyle birlikte süit formu yerini daha serbest ve özgür bir form anlayışına bırakmıştır. Erken Klasik dönemde, bu geleneksel biçimden daha esnek bir yapılar olan "Serenata", "Cassation", "Divertimento" gibi formlar ortaya çıkmıştır (Aktüze, 2003, s. 562).

3. SÜİT FORMU'NUN BÖLÜMLERİ

3.1 Allemande

16. ve 17. yüzyıllarda Almanya'dan Fransa ve İngiltere'ye yayılarak saray çevrelerinde ve soylular arasında popüler hale gelen bu dans, kadın ve erkek ikililerinin oluşturduğu gruplarla oynanmıştır. 4/4'lük ölçüde, gösterişli ve kıvrak hareketleriyle dikkat çeken bu dans, 17. yüzyılda süitlerin birinci bölümünde sıklıkla kullanılmıştır. 18. yüzyılda ise bu dans, dört çiftin katıldığı ve 2/4'lük ölçüde stilize edilmiş bir forma dönüşmüştür (Sözer, 1996, s. 26).

Birçok kaynağa göre, bu dansın kökeni, 3/4'lük ölçüde olan Alman halk dansı "Teutschertanz"a dayanır. Ancak daha derinlemesine yapılan araştırmalar, "Allemande"nin gerçek kökeninin Ortaçağ ve Rönesans dönemlerinde saraylarda büyük bir yaygınlık kazanmış olan, Burgonya bölgesinden Avrupa'nın diğer bölgelerine yayılan "Basse dance" (düşük dans) olduğunu göstermektedir. "Basse" (alçak) kelimesinin, bu dansın karakteristik özelliği olan sıçramalardan kaçınmayı ve ayakları yere sürüyerek yapılan zarif hareketleri vurgulamak için kullanıldığı düşünülmektedir. Almanya'da "Hoftanz" (Saray Dansı) olarak bilinen ve saray çevrelerinde büyük bir popülarite kazanan bu dans, zamanla "Allemande" olarak anılmaya başlanmıştır. Fransız sarayına girmesi de uzun sürmemiş ve burada Barok döneminin önde gelen Fransız bestecileri, lavta ve klavyeli çalgılar için yazdıkları eserlerinde "Allemande"yi kullanmaya başlamışlardır. Bu süreç, dansın hızla diğer Avrupa ülkelerine yayılmasına yol

açmış ve sonunda genellikle süitlerin açılış parçası olarak kabul edilmiştir (Büke & Altınel, 2006, s. 299).

3.2. Courante

"Courante", Latince "currere" yani "koşma" ya da "akma" anlamına gelen kelimeden türetilmiş bir saray dansıdır. 3/4, 3/8 veya 3/2'lik ölçülerde, hızlı ve hareketli bir dans olarak öne çıkmaktadır. İkişerli gruplar halinde oynanmış ve 16. ile 18. yüzyıllar arasında Fransız ve İngiliz soyluları arasında oldukça popülerleşmiştir. Barok dönem bestecilerinin çoğu, klavsen için yazdıkları dans süitlerinde bu dansı kullanmışlardır. Courante, dans süitlerinde genellikle Allemande'den sonra gelmektedir (Sözer, 1996, s. 181-182).

İtalyan versiyonu olan "Corrente" daha hızlı tempoda yazılırken, Fransız "Courante"leri genellikle daha yavaş ve görkemli bir yapıya sahiptir ve çoğunlukla 3/2'lik bestelenmiştir. Fransa'dan çıkan bu dans, Avrupa'nın diğer bölgelerinde de yaygınlık kazanmıştır. Ancak diğer ülkelerde, genellikle Fransız adıyla anılmakla birlikte, dansın yapısında İtalyan stilinden de etkiler bulunmuştur. İtalya'daki hızlı tempolu "Corrente"lerin aksine, Fransız "Courante"leri daha az hızlı olup, bu durum dansın zarifliğini vurgulayan bir özellik taşımıştır. Klasik bir süitte, "Allemande"nin ardından gelen "Courante", genellikle orta hızda bir tempoya sahip olan "Allemande"den daha hızlıdır ve bu durum müzikal yapıya dinamik bir çeşitlilik katmaktadır. Ayrıca, 4/4'lük ölçüyle yazılmış olan "Allemande"nin ardından, 3/4 ya da 3/8'lik ölçülerde bestelenerek, farklı bir ritmik yapı ile zıtlık yaratmıştır. Bu yapı, süit formunun içinde ritmik çeşitliliği sağlarken aynı zamanda dansların görsel ve işitsel özelliklerini de pekiştirmiştir (Büke & Altınel, 2006, s. 299).

3.3. Sarabande

3/2'lik veya 3/4'lük ölçülerde, ağır tempolu bir İspanyol dansı olan Sarabande, 16. yüzyılın ikinci yarısında popülerleşmeye başlamıştır. 17. yüzyılda İtalya, Almanya ve İngiltere'de hızla yayılarak, 1580'li yıllarda Fransa'da da yaygınlık kazanmıştır. İtalyan besteciler, bu dansı canlı ve coşkulu bir hale dönüştürürken, Handel, Bach ve Couperin gibi besteciler, Sarabande'yi süitlerinde ağırbaşlı bir bölüm olarak kullanmışlardır (Sözer, 1996, s. 611).

Süitlerin en yavaş tempolu bölümünü oluşturan "Sarabande"nin, kökeni konusunda çeşitli teoriler bulunsa da, genellikle İspanyol ya da Latin Amerika kökenli olduğu düşünülmektedir. 16. yüzyılda, bu bölgelerde "Zarabanda" adıyla bilinen ve vokal eşliğinde yapılan bir dans türü yaygındır. Bazı kaynaklar, bu dansın İspanya'ya doğudan gelmiş olabileceğini öne sürse de,

çoğunlukla İspanya'da gitar ve kastanyet eşliğinde yapılan bir dans olarak bilinir. İlk örneklerinde, "Chaconne" ve "Passacaglia" gibi dans formlarının etkisini görmek mümkündür. Ancak zamanla, bu tarzın çeşitlemelerine olan eğilim azalmış ve Sarabande, daha belirgin bir şekilde kendi özgün yapısını oluşturmuştur (Büke & Altınel, 2006, s. 299).

3.4. Gigue

Barok dönem saraylarının en popüler dansı olan Gigue, dans süitlerinin gelenekselleşmiş son bölümü olarak sıkça kullanılmıştır. 15. yüzyılda Britanya adalarının halk dansı Jig'den türetilmiştir. Jig, hızlı ve belirli bir formda olmamakla birlikte, Gigue genellikle orta hızda ve her ülkenin müzik geleneğine göre farklı ölçülerle bestelenmiştir. Fransızlar 3/4, 3/8 veya 6/8'lik ölçüleri tercih ederken, İtalyanlar 12/8'lik ölçüyü kullanmışlardır. Bach, klavyeli çalgılar için yazdığı süitlerinde Fransızların tercih ettiği ölçü rakamlarını kullanırken, Haendel ise İtalyan ölçü rakamlarına yönelmiştir (Sözer, 1996, s. 299).

"Gigue" kelimesinin, Ortaçağ'da kullanılan ve kemanın atası sayılan "Gigue" adlı çalgıdan türediği düşünülmektedir. Almanca'da keman için kullanılan "Geige" kelimesi de aynı kökten türemiştir. Bununla birlikte, "Gigue" terimi, Avrupa'dan İngiltere'ye geçtikten sonra şarkı ve çalgı eşliğinde oynanan bir dansa dönüşmüştür. Bu dönüşüm, "Jig" olarak bilinen, oldukça hareketli ve hızlı tempolu dansın temelini oluşturmuştur. Jig, 17. yüzyılda özellikle İngiltere'de sahne oyunlarında sıkça yer almış ve oldukça enerjik bir dans olarak tanınmıştır. Bu dans, Fransız lavtacı Jacques Gautier tarafından İngiltere'ye ve Avrupa'ya taşınmıştır. Fransa'da "Gigue" genellikle 6/4 veya 3/8'lik ölçülerinde yazılırken, daha hızlı tempolu olan İtalyan "Giga"ları 12/8'lik ölçüde bestelenmiştir (Büke & Altınel, 2006, s. 299).

SONUÇ

Bu çalışmada, süit formunun tarihsel gelişimi, yapısal özellikleri ve müzikal evrimi ele alınmıştır. Süit formu, başlangıçta halk danslarından türemiş, zamanla aristokratik salon müziklerine adapte edilmiştir. 16. yüzyıldan itibaren, İtalya'da ortaya çıkan süitler, dans müziklerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuş, farklı ülkelerdeki müzikal geleneklerle harmanlanarak daha zengin ve karmaşık bir yapıya bürünmüştür.

Lully, Rameau, Froberger, Bach gibi besteciler süit formunun gelişimine büyük katkı sağlamış, formu kendi kültürel estetik anlayışlarına göre şekillendirmişlerdir. Süitler, hem klavsen için yazılan solo eserlerde hem de orkestra müziğinde yaygın olarak kullanılmıştır. Bach ve Haendel gibi bestecilerin eserleri, süit formunun zirveye ulaştığı örneklerden sayılmaktadır.

Süitlerin yapısında yer alan dans formları, dönemin müzikal estetiğiyle paralel bir şekilde evrimleşmiştir. “Allemande”, “Courante”, “Sarabande ve “Gigue” süitin temel yapı taşlarını oluşturmuştur. Bu danslar, her biri farklı karakteristik özellikler taşıyan müzikal birimler olarak, süite çeşitlilik ve zenginlik katmıştır. “Allemande”nin zarif, “Courante”nin hızlı ve dinamik yapısı, “Sarabande”nin ağırbaşlı ve lirik havası, “Gigue”nin enerjik ve hareketli yapısı, bu formların çeşitliliğini yansıtmaktadır.

Sonuç olarak, süit formu, Barok dönemin müzik anlayışının önemli bir parçası olarak hem halk müziği hem de saray müziği arasında güçlü bir etkileşim yaratmıştır. Süit zamanla yalnızca dans müziği olmasının dışında bir müzik formu haline gelerek müzik tarihinde önemli yer edinmiştir.

KAYNAKÇA

Aktüze, İ. (2003). Müziği Anlamak Ansiklopedik Müzik Sözlüğü. Pan Yayıncılık, İstanbul.
Büke, A. ve Altınel, İ.P. (2006). Müziği Yaratanlar Klasik Batı Müziğinde Dönemler ve Besteciler Barok Dönem. Dünya Yayıncılık, İstanbul.
Gafarova, L. (2023). XVIII. YY. – XX. YY. BESTECİLERİN ESERLERİNDE DÖNGÜSEL FORMUN ÖZELLİKLERİ. Yegah Müzikoloji Dergisi, 6(2), 390-411. https://doi.org/10.51576/ymd.1354700
Say, A. (2002). Müzik Sözlüğü. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
Sözer, V. (1996) Müzik /Ansiklopedik Sözlük. Remzi Kitapevi, İstanbul.
Tandoğdu Kılıç, S. (2024). Barok Dönemde Müzik: Yapısal Gelişim ve Performans Uygulamaları. Premium E-Journal of Social Sciences (PEJOSS), 8(42), 693–699. https://doi.org/10.5281/zenodo.11243283